

УДК 811.111'25'276.6: 62

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ТА СКЛАДНИХ ТЕРМІНІВ (НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ БАНКІВСЬКИХ ЗВІТІВ)

Хацер Г. О.

Запорізький національний університет

У статті розглядаються головні способи перекладу англомовних банківських термінів, а саме термінів-словосполучень та складних термінів. Розглядаються різні способи перекладу, що існують на сьогоднішній день: калькування, описовий, трансформаційний метод, транскрибування. Особлива увага приділяється перекладу препозитивно-атрибутивних словосполучень. Надаються приклади можливих труднощів при перекладі банківських термінів з англійської на українську мову (багатоманітність способів перекладу, неоднозначність, контекстуальна залежність, тощо).

Ключові слова: англомовні банківські терміни, калькування, трансформаційний метод, транскрибування, препозитивно-атрибутивні словосполучення, описовий метод.

Хацер А. А. Особенности перевода терминов-словосочетаний и сложных терминов (на примере текстов банковских отчетов). В статье рассматриваются основные способы перевода англоязычных банковских терминов, а именно терминов-словосочетаний и сложных терминов. Рассматриваются разные способы перевода, которые существуют на сегодняшний день: калькирование, описательный, трансформационный метод, транскрибирование. Особое внимание уделяется переводу препозитивно-атрибутивных словосочетаний. Предоставляются примеры возможных трудностей при переводе банковских терминов с английского на украинский язык (разнообразии способов перевода, неоднозначность, контекстуальная зависимость и т.д.).

Ключевые слова: англоязычные банковские термины, калькирование, трансформационный метод, транскрибирование, препозитивно-атрибутивные словосочетания, описательный метод.

Khatser G. O. Peculiarities of term-combinations and complex terms translation (based on texts of bank reports). The article deals with the main methods of English banking terms translation, namely term-combinations and complex terms. Different modern ways of their translation are studied: calquing, descriptive, transformation methods, and transcribing. The special attention is paid to translation of prepositional attributive word-combinations. The examples of possible difficulties connected with the translation of banking terms from English to Ukrainian (diversity of translation methods, ambiguity, dependence on the context and other).

Key words: English banking terms, calquing, transformation method, transcribing, prepositional attributive word-combinations, descriptive method.

Постановка проблеми. Для точного відтворення англомовних банківських термінів українською мовою потрібно звертати увагу на контекст, з якого стає зрозумілим, про що йде мова в тексті та яке значення слова буде в даному випадку більш точним відповідником того чи іншого терміна.

© Хацер Г. О. Особливості перекладу термінів-словосполучень та складних термінів (на прикладі текстів банківських звітів)

Звертаючись до понять адекватності та еквівалентності в аспекті перекладу англомовних банківських термінів, отримує адекватно сприймає переклад, якщо його система знань співпадає із системою знань того, хто написав банківський звіт та того, хто його переклав. Адекватним є переклад, в якому наявні семантична та прагматична еквівалентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання перекладу фахової лексики приділено значну кількість праць. Науковці висувують низку вимог до науково-технічного перекладу, серед яких слід зазначити такі: чіткість висловлювання матеріалу та ясність його подачі [5; 6]. Подвійний зміст у науково-технічному перекладі є неприпустимим. Стиль написання має у повністю відповідати формально-логічному стилю мови науково-технічної літератури; – точність, але не буквализм перекладу; – грамотність перекладу, тобто відповідність усім нормам мови перекладу; – адекватність передачі лексичного матеріалу.

На сьогодні в Україні розроблено понад 600 державних стандартів, які кожні п'ять років переглядаються й уточнюються [2]. Також перекладач повинен бути обізнаний з підґрунтями функціонування справи, оскільки незалежно від того, на якій основі працює перекладач, він повинен розуміти, що переклад – це частина робочого/виробничого процесу [1].

Мета статті – дослідити основні способи перекладу англomовної банківської термінології на прикладі термінів-словосполучень та складних термінів.

Для реалізації поставленою мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- дослідити питання адекватності та еквівалентності перекладу;
- висвітлити лексичні прийоми перекладу банківських термінів;
- виявити головні прийоми перекладу термінів-словосполучень та складних термінів.

Об'єктом дослідження виступають англomовні банківські терміни-словосполучення та складні терміни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адекватність – це співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому враховується ціль перекладу. Переклад текстів річних банківських звітів можна вважати адекватним, якщо: правильно перекладені усі терміни та їх сполучення; переклад є зрозумілим для спеціаліста і в нього не виникає до перекладача ніяких питань.

Повноцінний переклад річних банківських звітів передбачає рівномірне відношення цілого (змісту) та окремого (форми). Дослівна передача окремо взятих елементів не означає

повноцінної передачі цілого, оскільки воно не є просто сумою цих елементів, а являє собою певну систему.

Англomовна банківська термінологія, як і усі інші види лексичних одиниць, послугуються своїм певним набором перекладацьких прийомів. Розпочнемо з дослідження найпоширеніших видів банківських термінів, термінів-словосполучень.

Терміни-словосполучення складають приблизно 61 % англomовних банківських термінів. Кількість їх компонентів коливає від двох до чотирьох одиниць (рис. 1):

Двокомпонентні ТС: *alternative investment, salary claim, stock price, purchasing, budget, banking group, leasing obligation, credit sale, selling season, securities dealer, sundry accruals, venture capital, asset category, tax arrears*;

Трикомпонентні ТС: *fixed conversion rate, level payment amortisation, emerging, markets fund, accumulated compensated absences*;

Чотирикомпонентні ТС: *accrued benefit valuation method, fixed income back office, fixed capital depreciation ratio*;

Термінологічні словосполучення з п'ятьма компонентами зустрічаються украй рідко (0,7 % або 6 одиниць від загальної кількості ТС): *net cash provided by banking activities, fixed basic public switched telephony*.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Але оскільки банківські терміни – це переважно складні терміни або терміни словосполучення, то вони й являються основною проблемою перекладу банківського тексту.

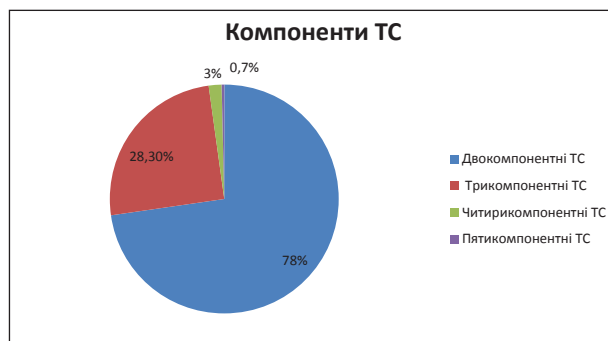

Рис. 1. Структура англomовних банківських термінів-словосполучень

Складні терміни є сталими словосполученнями, за якими закріплене певне термінологічне

значення. Наприклад: *margin security* – котируваний цінний папір; *net investment* – чисті інвестиції; *cash machine* – банкомат. Переважна більшість термінів становлять препозитивні атрибутивні словосполучення, тобто такі словосполучення, де є означення і означуваний компонент і означення займає в словосполученні початкову позицію [4].

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну.

Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміну [3].

Виділимо наступні методи перекладу складних англомовних банківських термінів:

Метод опису – передача слова за допомогою поширеного пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значення слова в рідній мові, так і при поясненні слова у словнику. Наприклад:

*The Federal Deposit Insurance Corporation announced Tuesday that its **problem bank** list fell by 23 institutions to 865 at the end of the second quarter* [7, 45].

Федеральна корпорація страхування депозитів у вівторок оголосила, що **банк, який зазнає труднощів**, скоротив свій список установ з 23 до 865 у кінці другого кварталу.

*The **operating budget** gives you an overview of the company's day-to-day expenses and income* [8, 23].

Кошти, виділені на підготовку проекту показують вам огляд щоденних витрат та доходів кампанії.

Метод калькування – переклад англійського слова чи словосполучення за його частинами з наступним складанням цих частин. Такий переклад відтворює англійське слово дослівно. Наприклад:

*Strategies commonly classified as **alternative investments** include private equity, leveraged*

buy-out (LBO) funds, arbitrage strategies, hedge strategies, and "event driven" strategies [8, 100].

Основні напрями діяльності зазвичай класифікуються як **альтернативні інвестиції**, які включають в себе приватний акціонерний капітал, викуп за рахунок кредитних фондів, арбітражні напрями діяльності, страхові напрями діяльності, а також напрями діяльності, що викликані певною подією.

Оскільки в банківських звітах часто використовуються назви різноманітних закладів та інших банків, то при перекладі термінів у банківському контексті часто використовується такий прийом перекладу як транскрибування.

Метод транскрибування – передача літерами рідної мови звучання англійського слова: *New York Systems Industry – Нью Йорк Систем Індустри* [9, 12].

Переклад за допомогою використання різних прийменників:

*The Law on the **Promotion of Investment** determines principles, regulations and measures regarding the promotion, protection and management of investment in the Lao PDR aiming at enhancing relationships, economic cooperation with foreign countries, and utilisation of financial resources and knowledge* [7, 35].

Закон о **стимулюванні інвестицій** означає принципи, положення та масштаби щодо стимулювання збуту, захисту та управління інвестуваннями Лао ПДР в цілях поліпшити відносини, економічне співробітництво з іншими країнами та використовувати фінансові ресурси та знання.

Значні труднощі викликають терміни, до складу яких входять групи слів, так звані багатокомпонентні терміни або терміни-словосполучення.

Існує ряд термінів-словосполучень, які не допускають дослівного перекладу, хоч мають еквіваленти в рідній мові. Окремі елементи таких термінів відрізняються від компонентів еквівалента рідною мовою. Такі терміни рідко зустрічаються в банківській термінології. Наприклад: *account balance* – залишок на рахунку

Розглядаючи препозитивно-атрибутивні словосполучення, виділяємо такі способи їхнього перекладу:

1. Переклад за допомогою препозитивно-атрибутивного словосполучення. Калькування

зазвичай використовують в тих випадках, коли дослівний переклад не призводить до буквализму:

Price risk – is the risk of the loan price change resulting from the raising or falling of the current level of the interests rates. – Ціновий ризик – це ризик зміни ціни боргового зобов'язання внаслідок росту чи падіння поточного рівня процентних ставок [7, 98].

2. Переклад за допомогою атрибутивного словосполучення "іменник – прийменник – іменник" – морфологічна трансформація.

Each bearer depositary receipt represents financial interests in one ordinary share held by the Trust, as described herein.

Кожне депозитне свідоцтво на пред'явника відображає фінансові проценти за кожну акцію, яка знаходиться у трасті, як при цьому зазначено.

3. Переклад за допомогою перестановки членів атрибутивного словосполучення – синтаксична транспозиція.

The plastic card services play an increasingly significant role in developing long-term loyalty.

Обслуговування пластикової картки грає все більш важливу роль у розвитку довгострокової лояльності.

У даному випадку при перекладі доцільним є зробити перестановку членів атрибутивного словосполучення.

З вищезазначеного можна зробити висновок, що дослівний переклад застосовують для термінів-словосполучень з простими семантичними зв'язками між елементами. Слід зазначити, що при цьому використовують лексичні і граматичні трансформації.

The banks money market operations are designed to smooth out fluctuations in the flow of cash between the government and the private sector and steer market interest rates to levels required to implement monetary policy [9, 35].

Банківські ринки з грошових операцій призначені для згладжування коливань потоків готівки між урядом і бюджетною сферою, та направляти ринкові процентні ставки до рівнів, необхідних для реалізації грошово-кредитної політики.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Таким чином, переклад англomовної банківської термінології має низку рис, що притаманні тільки цьому прошарку лексики. При перекладі використовують такі прийоми, як морфологічна та синтаксична трансформації, синтаксична транспозиція, калькування. Проте, для досягнення адекватного перекладу необхідно використовувати поєднання цих прийомів. У подальшому доцільним є дослідити способи перекладу інших видів банківських термінів та порівняти їх із отриманими результатами для виявлення закономірностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике / И.В. Арнольд. – М.: Высш. школа, 1991. – 140 с.
2. Бондарчук Л.Й. Лексико-семантичні трансформації англо-українського перекладу фахової лексики з економіки. – Режим доступу: <http://www.studentam.net.ua/content/view/8699/97/>
3. Карабан В. І. Переклад англійської технічної літератури / І. В. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 574 с.
4. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
5. Полюга Л. Проблеми української термінології: збірник наукових праць учасників 9-ї Міжнародної наукової конференції «Проблеми української термінології СловоСвіт 2006. – Львів, 19-21 вересня 2006 р. – Львів: Львівська політехніка, 2006. – 210 с.
6. Тищенко О.В. Збірник наукових праць. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/.../28.pdf>
7. Annual Report of the Bank of New York on Form 10-K / The Bank of New York Company Inc., 2010. – 161 p.
8. Annual Report of the Bank of New York on Form 10-K / The Bank of New York Company Inc., 2015. – 132 p.
9. Banking basics / Federal Reserve Bank of Boston, 2014. – 44 p.